

▼ Drevené odrezky pripevnené na latách sme spolu s deťmi pomaľovali. Tešia dospelých aj deti.

Vidiecka záhrada s atmosférou

ZALOŽTE SI VYVÝŠENÉ ZÁHONY

ZELENINOVÁ ZÁHRADA je pre mnohých synonymom driny. Miesta, kde sa musí pracovať, neustále plieť burina, odstraňovať škodce. Dopestovaná **CHUTNÁ ZELENINA** zvyčajne vyváži všetky negatíva. Zeleninový záhon však nemusí byť len drina. Ukážeme vám, ako sme to urobili my.

KVETY PRE POTECHU DUŠE

Predstavte si dlhé riadky vysadenej zeleniny niekde vzadu za domom, kde ich nikto nevidí, ani vy. Potešenie zo života záhrady máte, iba keď vybehnete dozadu. Inak ste ukrátení o výsledok svojej práce. Dlhé riadky, ktoré možno nestíhate plieť a okopávať, sú schované. A ak nie sú, možno sa idete uštváť ich neustálou údržbou, aby susedia a návšteva nepovedali, akú máte zanedbanú záhradu. A možno si poviete: „Koniec! Zrušíme to a vysadíme trávnik a tuje.“ Neunáhľite sa. Jednou z možností je vytvoriť si estetické a funkčné vyvýšené záhony. Môžu mať rôzne tvary a veľkosť a môžete na ne použiť rôzne materiály – drevo, kameň, starú tehlu či moderné tvárnice. Premysleným dizajnom (aj po technickej a funkčnej stránke) dokážete zo zeleninovej záhrady vytvoriť umelecké dielo. Dôležité je však dodržať niekoľko zásad.

VYVÝŠENÉ ZÁHONY

„Založiť vyvýšené záhony je náročnejšie ako porýľovať záhradku. No kým rýľovanie musíme robiť každý rok, vyvýšené záhony založíme len raz,“ hovorí permakultúrna dizajnérka Patrícia Černáková, ktorá je hlavnou dizajnérkou našej záhrady. Vyvýšené záhony nemusíme okopávať, pretože do nich nestúpame nohami. Hlavnou zásadou je, aby sme do záhonu z každej strany dočiahli. Môžu mať rôzne tvary, ale široké by mali byť len ako rozpätie našich rúk. Druhou výhodou je, že pred sadením nemusíme odstraňovať trávnik. Jednoduchého ho zatiahneme kartónom, ktorý zabráni prerastaniu trávy a tá neskôr zahynie. Do záhonov sa podľa ich účelu na kartóny vysype zemina, hnoj, seno, kompost. „Vylepšovák“ je použiť aj staré práchnivé drevo, ktoré funguje ako špongia – nasaje vodu a postupne zásobuje záhon vlhkosťou.

▲ Stračonôžka je jedným z našich tradičných druhov kvetín. Patrí medzi vyššie rastliny. Dobré je kombinovať ju napríklad s ľaliou alebo echinaceou, ktoré môžu byť pre ňu oporou.

▲ Rovnako ako doplnky v interiéri, aj tie v záhrade dotvárajú atmosféru. Napríklad originálni smajľíci, ktorí podopierajú kostrové kvetiny, a oblúk z roxoru pre tahavú ružu.

Jednotlivé vrstvy (drevo, hnoj, seno) sa rozkladajú, vytvárajú teplo a dôležitý humus. „Po niekoľkých rokoch vznikne v záhrade veľmi kvalitná pôda,“ vysvetľuje Patrícia. Posledným a jedným z najdôležitejších úkonov je záhon dobre namulčovať. My sme zvolili slamu, ktorá udrží vlhkosť, teplo, zabráni erózii najvzácnejšej vrchnej časti pôdy a zabraňuje burine uchytíť sa v záhone. Namulčovaný záhon netreba veľa polievať ani plieť. To uľahčí prácu nám a rastlinám život. Pri pletí sa narúša koreňový systém rastlín, čo ich prirodzene oslabuje.

HRUŠKY S JABLKAMI, KVETY SO ZELENINOU

Aby záhrada, aj tá zeleninová, získala šmrnc, treba do nej zakomponovať kvety. Krásne, voňavé, vznešené... S ich pomocou sa vám podarí vytvoriť príjemnú atmosféru aj na zeleninovej hriadke. Konzervatívnym typom sa to môže zdať ako pletenie hru-

šiek s jablkami, ale iba do chvíle, kým sa v takejto záhrade ocitnú. Kvety k zelenine neodmysliteľne patria – nielenže vytvoria priestor na oddych a krásu, ale urobia zelenine službu, lebo k nej prilákajú užitočnú hmyz.

Na tvorbu kvetinových záhonov sme oslovili mladé záhradné architektky Moniku Gálovú a Luciu Kováčovú. Boli pri vytváraní našej záhrady od úplných počiatkov – pri dizajnovaní, vytýčení záhrady – až po jej realizáciu spolu s permakultúrnou dizajnérkou Patrickou Černákovou. Pripravili projekt, pôdorys záhonov, zoznam kvetín a materiálov. „Záhon vytvoríme podľa princípu tzv. Anglickej školy,“ vysvetľuje mi Lucia Kováčová a dodáva, že je založený na striedaní 18 druhov trvaliek. „Je to optimálny počet na to, aby sme docielili efekt krásneho kvetinového záhona a nie prekombinovanej džungle.“ Keďže zeleninové vyvýšené záhony netreba okopávať, príliš polievať ani plieť, aj tie kvetinové by

dobré RADY

PRÍPRAVA ZÁHONOV

Do záhonov sme rovnako ako pri tých zeleninových dali na spodok kartón a staré drevo. K zemi sme primiešali trošičku odstátého hnoja. Na pripravený záhon sme natiahli geotextíliu, ktorá síce nie je ekologický materiál, ale výrazne nám ušetrí prácu – záhon netreba plieť a rastliny sa prehnane nerozrastú. Geotextíliu sme po výsadbe zakryli slamou, ktorá tiež udržuje vlhkosť a teplo. Kvety sme teda vo finále obliekli do teplého slameného svetra, v ktorom ich krásu len vynikla.

VÝSADBA RASTLÍN

Nižšie rastliny sme vysadili na okraje a vyššie do stredu. Vyššie kostrové rastliny, ako napríklad stračonôžku, sme kombinovali s takými, ktoré majú bohaté listy a vedia byť oporou, medzi také patria laliovka, echinacea, margarétka, šalvia.

MAK A RUDBEKIE

K okrasnému maku sme vysadili rubebie, aby po jeho odkvitnutí, keď sa listy na leto zatiahnu, zakryli prázdne miesto a záhon stále pôsobil sviežo a farebne.

POPÍNAVÁ RUŽA

K popínavej ruži sme posadili levandulu a kocúrník. Odpudzujú vošky. Pre ružu sme vyrobili oporu z roxorových tyčí, ktoré sme jednoducho poprepájali paličkami uviazanými špagátom. Opora výborne zapadla do vidieckeho vzhľadu záhrady.

◀ Naša zeleninovo-kvetinová záhrada

LifeReset je originálny autorský projekt mladej rodiny, ktorá sa rozhodla reštartovať svoj život plný zhony a stresu. Zuzka (28), Janči (31), Jakubko (3) a Maroško (2) Matúšovci tvoria rodinu, ktorá na Novom Zélande tri mesiace dobrovoľníčila na ekofarmách. Po návrate na Slovensko si začali budovať nový, zdravší a pohodovejší domov v súlade s prírodou – permakultúrnou záhradou a slamený dom.

www.lifereset.sk

ZAKLADANIE ZÁHRADY

mali byť rovnako bez veľkej údržby. „Samozrejme, všetky rastliny sú trvalky, ktoré sa každoročne samy obnovujú, a hlavne sú to naše tradičné rastliny, ktoré môžeme vidieť v predzáhradkách starých babiek. Ide o veľmi odolné a silné rastliny, zvyknuté na naše podmienky,“ dodáva Monika.

KVETINOVÝ KULTIVAR?

Keď som zbadala sadenice kvetín, bola som veľmi prekvapená. Boli medzi nimi kvety, ktoré vidávam v predzáhradkách domov v našej dedinke. No boli tam aj také, ktoré sa na mňa usmievajú už pri našej bráne, napríklad myši chvostík, teda rebríček obyčajný. Zasadili by ste ho medzi okrasné kvety? „Tento rebríček je už kultivar, čo znamená, že je vyšľachtený tak, aby sa potlačili niektoré jeho prirodzené vlastnosti a naopak, vyzdvihli tie, ktoré majú okrasnú alebo inú požadovanú funkciu,“ hovorí Lucia Kováčová a ukazuje mi levanduľu, na ktorej je jasne vidieť veľmi sýtu farbu kvetov. „Kultivary byliniek sa môžu používať do čajov alebo na iný účel, ale práve ich liečivá vlastnosť mohla byť šľachtením potlačená a výsledný účinok by potom bol o niečo slabší ako pri divorastúcich druhoch,“ upozorňuje ma Monika.

Záhradné architektky tvrdia, že nie je dobré mať v záhrade len monokultúry. Teda vo veľkom vysadený len jeden druh kvetín, kríkov, stromov či zeleniny. Aby sme v záhrade dosiahli rovnováhu, mali by v nej byť zastúpené viaceré typy vegetácie. Čo sa kvetov týka, najlepšie je používať spomínané tradičné druhy, ktoré rastú v našom okolí na poliach, lúkach a v lesoch. Že takýto záhon bude vyzeráť príliš obyčajne či divoko? Nemusí! Správnou kombináciou kvetín vieme doceliť zaujímavé a farebné záhony, ktoré, navyše, kvitnú od jari do jesene.

OBUŤ KVETINY

Kvety sú samy osebe nádherné. Ich krásu však môžeme ešte zvýrazniť tým, že ich správne obujeme. Čo to znamená? Vytvoriť im zaujímavý priestor na sadenie – v našom prípade záhon so suchým múrikom.

▼ Okrasné trávy vnesú do záhonu dynamiku a navodia pocit voľnosti.

▼ Suchý múrik zo starých škridiel, dreva, kameňa a tehál v nepravidelnom organickom tvare dodal záhrade neuveriteľné čaro.

Patricia Černáková
permakultúrna dizajnérka

ODBORNÍČKA RADÍ

Založiť vyvýšené záhony je náročnejšie ako porýľovať záhradku. No kým rýľovanie musíme robiť každý rok, vyvýšené záhony založíme len raz.

Zo starých škridiel, dreva, kameňa a tehál sme vytvorili nádherný organický záhon. Bola to zábavné skladanie materiálov tak, aby do seba dôkladne zapadli a vytvorili stabilnú oporu. Suchý múrik dodal záhrade neuveriteľné čaro. Tým, že nie je rovný a uhladný, ale krivolaký ako sama príroda, dodal záhrade plastický a kreatívny ráz. Múrik sme na viacerých miestach prerušili oddychovými zónami. „Kvety si treba užiť aj tak, že si medzi ne sadnete, nadýchnete sa ich vôňou a čo je veľmi dôležité – dotknete sa ich,“ zdôraznili záhradné architektky. Priamo v záhone preto vznikli zo starých trámov lavičky. „Veľmi rady používame do

▼ Kvety potrebujú dobré topánky – črepníky, záhony a iné krásne a efektne miesta na posadenie. Potrebujú tiež obliecť, napríklad do slameného svetra.

záhonov rastliny, ktoré tam vnesú ľahkosť a vzdušnosť, najmä rôzne druhy okrasných tráv. Tie sa postarajú aj o zimný efekt, keďže v záhonoch zostávajú po celý rok. Výborne sa hodia práve do oddychových zón k lavičkám, pretože lákajú dotýkať sa a najmä deti sa s nimi rady hrajú. Ich pohyb vo vetre dodá záhonu dynamiku. Navyše, vzbudia vo vás dojem, že sa môžete zhlboka nadýchnuť,“ vysvetlila Lucia Kováčová.

Ing. Monika Gálová a Ing. Lucia Kováčová
záhradné architektky

Monika a Lucia sú absolventky záhradnej a krajinskej architektúry na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre. Venujú sa dizajnu a realizácii okrasných záhrad v duchu záhradníčenia podľa prírodného vzoru. Navrhujú vidiecke a kvetinové záhrady s využitím našich tradičných domácich rastlinných druhov a materiálov. Takisto sledujú moderné záhradné trendy, ako sú Shabby chic, Provence či Cottage design. Pri tvorbe sa snažia využívať princípy filozofie permakultúry a permakultúrneho dizajnu.

www.zahradecka.sk